

KELEMEN ISTVÁN

Négy fénykép

A postaládámba havi rendszerességgel kéretlenül is bedobott reklámújságban találkoztam – azaz csak reméltem, hogy találkozom majd – a neveddel. A „*Hogy van, mit csinál ma?*” rovatban – a riporternek arra a kérdésére: – „Hogyan emlékezik a régi kollégákra s a mai kortársakra?” – a megyénkben élő, díjakban bővelkedő jeles alkotóművészünk gondosan felsorolta, kiket is tart ő számon, kiknek mit köszönhet. Majd hozzátette: ők azok, akik őt őszintén szerették, és úgy kritizálták. Idézem: „nem taposták, hanem felemelték”.

A névsorba sok mindenki belefért – bizonyára nem érdemtelenül –, de téged vagy elfelejtett megemlíteni, vagy – és ez a valószínűbb – emlékezetében bizonyára az előbbieik között tart számon.

Pedig még csak öt éve, hogy elmentél. – Már öt éve?

Ennek a riportnak, meg annak a négy fotónak köszönhetően, amit találomra kiemeltem a sok közül, egyszerre felszakadtak a már-már elfeledett régi emlékek.

Az első fotó

Több mint negyven évvel ezelőtt, 1964 nyarán – talán a Pedagógusok Szakszerve-

zetének szervezésében – két héten át egy keszthelyi művésztelepen voltunk együtt... A fotó ott, a Balaton partján készült. Láthatóan jókedvűek, nagyon fiatalok és mindenre kaphatók voltunk. Lám, még egy ilyen bolondos fotóra is. A hatvanas években „divatos” technikával kivitelezett filcrajzolat, ami itt szaladt ki a kezéd alól, meleg szavakkal dedikáltad – ma is őrzöm.

A második fotó

Ez egy évvel későbbi... A salgótarjáni volt megyei könyvtár épületének még csak a betonfal-vázai álltak, amikor azzal a képtelennek tűnő ötlettel álltál elő, rendezzük meg itt, ebben a még félig sem kész épületben az észak-magyarországi képzőművészek kiállítását. Csak te hittél benne makacsul, rendíthetetlenül. Meg lehet csinálni – mondtad nekem, a zöldfülű megyei művészeti előadónak a rád annyira jellemző széles gesztusok kíséretében. Meg lehet csinálni... Emlékszem, a beérkezett műveket Baranyi Judittal, a Műcsarnok művészettörténészeivel a volt városi tanács mögött már lebontásra ítélt egyik épület fűtetlen termeinek dermesztő hidegében készítettük elő a zsűrizésre.

Közvetlenül a megnyitó előtti napon földimtől, atyai jóbarátomtól, a megyei biztosító akkori vezetőjétől kértem egy elfogadható árajánlatot a kiállítás anyagának biztosítására. Miután alaposan végigjártuk a még félkész, ajtó-ablak nélküli termeket, azt mondta: – „Nincs az a pénz, amiért ezt vállalnám” – majd, hogy nyomatékot is adjon a szavának, egy festmény mögötti farostlemezt könnyedén félretolt és kilépett az utcára.

Az I. Észak-Magyarországi Területi Képzőművészeti Kiállítás meghívója így örökítette meg a helyszínt: „a még építés alatt álló új Kultúrpalota kiállítási csarnoka”, melyen első alkalommal vettek részt a közép-szlovákiai művészek is. A megyei kezdeményezést és az évről-évre megrendezett tárlatokat a szakma igen kedvezően fogadta.

Ez tette lehetővé később a Tavaszi Tárlatok, a Zománcművészeti Biennálék, stúdió kiállítások sikeres megrendezését. Ki vitatná mindebben a kezdeményező szerepet?!

Az 1970-es években a Kulturális Minisztérium Képzőművészeti Főosztályán dolgoztam. A Képzőművészek Szövetségében ez alatt az évtized alatt gyakran vetettük „egymásnak a vállunkat”.

Milyen furcsa az élet. Már hivatalból voltam tanúja annak, milyen kitartóan érveltél a Szövetségben a fent említett riportalany művészi kitüntetéséért.

A harmadik fotó

A kép Tihanyban, 1989 nyarán készült Michael Kalbaugh-val, a pennsylvaniai egyetem tanárával. Prof. Kalbaugh a vendégem volt, akit egy évvel korábban, az Államokban tett utazásom során hívtam meg... Először járt hazánkban és Európában is. Úgy alakult, hogy előzetes értesítés nélkül estünk be Czinke tihanyi házába. Találko-

zását vele – később id. Szabó Istvánnal, majd a New Yorkból frissen Miskolcra költözött Szalay Lajossal – életének leg-tartalmasabb emlékei közé sorolja – írta egy későbbi levelében.

A kép nagyon „beszédes”. Láthatóan ez a két ember pontosan érti egymást. Pedig az egyik nem tudott angolul és bizony Michael is csak néhány szót magyarul.

A negyedik, az utolsó fotó

Persze, hogy utolsó – akkor még nem tudhattam...

A felvétel alig néhány héttel a halála előtt, lakásunkon, Balassagyarmaton készült. (Kettőnk közé Fanni unokámat szorítottuk, hogy levegőt is alig kapott szegény.)

Ha nem is gyakran, de Gyarmatra mindig szívesen jöttél. Emlékszem, László Beatrix kiállításának megnyitóján, a városi könyvtárban, 1999 karácsonya előtt néhány nappal, így vallottál erről: – „Gyarmatra jönni nekem mindig gyönyörűség” – mondtad, majd hozzátetted: – „Erről a városról mindig Sárospatak jut eszembe, ahol felnőttem.”

Akkor, azon a találkozáson sokáig beszélgettünk. A sátor

raljaújhelyi Kazinczy Ferenc Múzeumban 1999. október 9-én megnyitott kiállításod katalógusát is ekkor dedikáltad nekem. Ma is elszorult szívvel olvasom: „Kelemen Pityunak egy elszaladó élet minden szeretetével, barátsággal: Czinke Feri”.

Mikor elkészöntél, megöleltük egymást, mint annyiszor a közel fél évszázad alatt – „a régi barátsággal”. Aztán elmentél...

Már öt éve...

Ez alatt az öt év alatt – tudom, nem kevés... – egy emlékkiállításra már futotta.

De miért késik egy retrospektív, egy összefoglaló mű a munkásságáról?